

Oslo, 29.4.2024

Til Stortingets energi- og miljøkomite

Meld St 18 (2023-2024) Ein forbetra tilstand for villrein

Det blinker et kraftig rødt lys for villreinen i Norge. Norsk Friluftsliv er derfor glad for at regjeringen nå har lagt fram en melding til Stortinget, som har som mål å forbedre tilstanden for villreinen.

Meldingen inneholder mange viktige tiltak for å nå målet om å forbedre tilstand for villreinen, men tiltakene framstår i altfor stor grad som uforpliktende, noe som gjør at målene i meldingen sannsynligvis ikke er mulig å nå. Friluftslivet er beredt til å ta sin del av ansvaret, men det forutsetter at andre sektorer gjøre sitt.

Det er også viktig å skape forståelse i hele samfunnet om hvilken kritisk situasjon villreinen er i og gjennom det lettere godta eventuelle tiltak som rammer dem selv. Det er også viktig at de tiltakene, som settes inn, oppleves som riktige og vil ha den ønskede effekten.

Helhetlig arealforvaltning

I meldingen står det at manglende helhetlig arealforvaltning av villrein fjellet, med utbygging og oppdeling av naturareal, er den viktigste årsaken til den negative utviklinga for villreinen.

Skal den negative tilstanden for villreinen forbedres, må først den negative utviklingen stoppes. Det betyr at alle nye inngrep i villrein fjellet må stanses, i motsatt fall vil den negative utviklingen fortsette som før.

Behovet for helhetlig arealforvaltning i villreinområdene er derfor stort, og regionale planene bør bli et bindende styringsverktøy for alle sektorer. Disse planene bør utarbeides av fylkeskommunen i nært samarbeid med berørte kommuner, statlige myndigheter og de ulike sektorene. Forslaget til statlige planretningslinjer må strammes inn.

Forslaget om planvask i kommunene støttes, men det vil i seg selv ikke være nok til å snu den negative utviklingen. Kommunene må derfor få vesentlig strammere rammer for sin arealforvaltning og sees i sammenheng med regional plan og statlige planretningslinjer.

Det må stilles helt konkrete og forpliktende krav til alle sektorer som påvirker arealbruken. Unntakene som ligger i meldingen for energiutbygging, mineralutvinning, samferdsel og forsvaret i og rundt villreinområdene må tas ut.

Der kommuner og sektorene ikke tar de hensynene som er nødvendig for å ivareta villreinen, må terskelen for innsigelse fra statsforvalteren og fylkeskommunen være svært lav.

Restaurering

Regjeringen ønsker en målrettet restaurering av leveområdene for villrein, men det er lite konkrete tiltak som er foreslått i meldingen. I forslag til tiltaksplanene, ligger det blant annet forslag om å legge vei og jernbane i tunell. Dette er dyre tiltak, men er tiltak som virkelig kan bidra til å forbedre tilstanden for villreinen. Vi mener derfor Stortinget må be regjeringen om en utredning av aktuelle tiltak knyttet til vei og jernbane, herunder hvilke strekninger som kan legges i tunell, og hvilke effekter de ulike tiltakene kan få.

Villreinvennlig ferdsel

I meldingen står det at regjeringen ønsker å legge til rette for at så mange som mulig bruker norsk natur til friluftsliv, jakt, fiske, sanking og annen rekreasjon. Det blir derfor ikke satt i verk generelle tiltak for direkte å redusere ferdsel til fots i villreinområda, men det skal være økt tilrettelegging av mer villreinvennlig ferdsel.

Norsk Friluftsliv er glad for dette, samtidig som friluftslivet også må ta sin del av ansvaret for å forbedre tilstanden villreinen. Det kan likevel ikke være slik at friluftslivet må vike for manglende villreinhensyn i arealforvaltningen.

Generelt ved behov for tiltak for å regulere ferdsel, er det viktig å starte i den riktige enden av tiltakskjeden: Starte med informasjon, deretter tilrettelegging, så styring/kanalisering og til slutt, hvis dette ikke er nok, innføre begrensinger. Det er imidlertid viktig å avgrense ferdselsbegrensinger i tid og rom til det som er nødvendig

Norsk Friluftsliv er derfor svært positive til mer informasjon og rettledning for å lede ferdselen bort fra viktige områder for villreinen. Her mener vi det er et stort og uutnyttet potensial. Der informasjon, rettledning og styring/kanalisering ikke er nok, må restriksjoner på ferdsel avgrenses i tid og rom til det som er nødvendig av hensyn til villreinen. Restriksjonene må selvsagt gjelde alle, uavhengig av bosted.

Innenfor rammen av allemannsretten er vi også positive til å utrede nye virkemidler for ferdselsrestriksjoner, som begrenser seg til tid og sted. I denne sammenheng er det også viktig å evaluere effekten av slike midlertidige ferdselsrestriksjoner. Vi er imidlertid sterkt kritiske til en utredning av muligheten for varige ferdselsrestriksjoner, noe som fort vil komme i konflikt med allemannsretten, en rett det er viktig å holde fast ved.

Motorisert ferdsel

Det foregår en omfattende motorisert ferdsel av alle typer i villreinområdene, ikke minst på Hardangervidda. Dette gjelder både på anleggsveier, landbruksveier og i utmarka generelt. Det gjør at det er et sterkt behov for å redusere denne ferdselen, og derfor må det settes i gang et helhetlig arbeid med mål om å begrense den motoriserte ferdselen til det som er ytterst nødvendig. Dette må ta utgangspunkt i villreinenes behov og gjelde for alle typer motorisert ferdsel, også nyttkjøring.

Naturavtalen

I meldingen foreslås det at de delene av villreinområdene, som ikke er vernet, skal kunne inngå i de 30 % vern av norsk natur, som vi er forpliktet til i henhold til naturavtalen. Vi mener en slik løsning kan være bra, men det forutsetter en langt mer forpliktene arealforvaltning, som sikrer disse områdene mot nye inngrep og ivaretar naturkvalitetene, enn det denne meldingen legger opp.

Utover dette viser vi til uttalelsene fra Den Norske Turistforening og Norges Jeger- og Fiskerforbund.

Vennlig hilsen
Norsk Friluftsliv

Bente Lier
generalsekretær

Hans Erik Lerkelund
fagsjef naturforvaltning